

تەمىرباي سىمىنۇل ۇلى

ئومىر كىرۈۋەنى

شىنجاڭ خالىق باسپاسى

تەمىرباي سىماغۇل ۇلى

ئۇمىر كىرۈۋەننى

شىنجاڭ خالىق باسپاسى

۲۰۰۹ ئۆزبېكى

图书在版编目(CIP)数据

生命之路：哈萨克文/铁木尔拜·斯马胡里 著，—乌鲁木齐：新疆人民出版社，2008.12

ISBN 978—7—228—12210—3

I. 生... II. 铁... III. 诗歌—作品集—中国—当代—哈萨克语（中国少数民族语言） IV. I227

中国版本图书馆CIP数据核字（2009）第001860号

责任编辑：海拉提

责任校对：达吾列提

封面设计：夏提克

生命之路（哈萨克文）

铁木尔拜·斯马胡里 著

新疆人民出版社出版

（乌鲁木齐市解放南路348号 邮政编码：830001）

新疆新华书店发行

新疆翼百丰印务有限公司印刷

787×1092毫米 32开本 8.5印张

2009年4月第1版 2009年4月第1次印刷

印数：1——1500

ISBN 978—7—228—12210—3 定价：15.00元

اۆتوردىڭ قىسقاشا ۋەمىر بايانى

تەمىر باي سىمىمۇل ۋىلى 1929 - جىل 5 - جەلتوقساندا بۇرلىتوۋعاي اۋدانىنىڭ اردا دەگەن جەرىندە دۇنيەگە كەلگەن، ەكى جاسىندا اكەسى سىمىمۇل قايتىس بولپ، شەشەسى مەن اعالارنىڭ تاربىيەسىندە ەر جەتپ، 1939 - جىلدىن 1943 - جىلغا دەيىن اۋداندىق مەكتەپتەن وقپ ورتالاۋ كلاستى تاۋىسادى، كەيىن التايدىلى گومىنداڭغا قارسى توڭكەرىس جاعدايىنا بايلانستى وقۇدان قول ۇزىپ، ۋور التايدىلى توڭكەرىس بازاسى شىڭگىلگە بارىپ، 1945 - جىلى ناعاشى اعالارى ۋابىل، قابىي، كار جانداردىڭ گومىنداڭغا قارسى پارتىزاندار قوسىنىندا بولادى.

1945 - جىل التاي ايماعى ازات بولغاننان كەيىن، 1947 - جىلدىن 1948 - جىلغا دەيىن التاي اймаقتىق باجى مەكەمەسىندە ۋاقتتىق قىزمەتكەر بولپ، مال شارۋاشلىق رايوندارىنان مال باجى الۋ، النىعان باجى مالدارىن قازىنعا وتكىزۋ قىزمەتتەرىن وتەيدى. 1949 - جىل قىركۇيەكتەن 1951 - جىلغا دەيىن سارسۇمبە (قازىرگى التاي) اۋداندىق خالىق ۇكىمەتىندە حاتشى، جۇرنالىست بولپ ىستەيدى. 1952 - جىلدىن 1954 - جىلغا دەيىن التاي اۋداندىق خالىق ۇكىمەتىندە كەڭسە باستىعى، باس حاتشى مىندەتتەرىن اتقارادى.

تەمىر باي جولدىس 1952 - جىلى كوممۇنىستىك جاستار وداعىنا، 1954 - جىلى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسىنا مۇشە بولپ قابىلدانادى. 1955 - جىلدىن 1956 - جىلغا دەيىن التاي اۋداندىق پارتكوم اۋىل شارۋاشلىق قىزمەت ۋولمىنىڭ

ورنباسار باستىعى بولپ سستەيدى.

1957 - جىلدىن 1965 - جىل قىركۇيەككە دەيىن التاي

اۋدانىنىڭ ورنىباسار اكىمى، قوسمىشا التاي اۋدانىدىق خالىق سوت مەكەمەسىنىڭ باستىعى بولپ سستەيدى. 1965 - جىلدىن 1974

- جىل قاراشلا دەيىن بلە قازاق اۋتونومىيالى وىلىسىندا ەگىن، ورمان، سۇ، مال شارۋاشىلىق باسقارماسىنىڭ ورنىباسار

باستىعى، پارتگرىپاسىنىڭ ورنىباسار شۋجىي مىندەتتەرىن اتقاردى. 1974 - جىل قاراشلادان 1983 - جىل ماۋسىمعا دەيىن

التاي ايماقتىق پارتكومنىڭ ورنىباسار شۋجىي، ايماقتىق اكىمشىلىك مەكەمەسىنىڭ ورنىباسار ءۋالىي، ءۋالىي، ايماقتىق

شەكارانى قورعاۋ باشىلىق گرۇپپاسىنىڭ باستىعى، كادىر، جۇمىسشىلار مەن باندىعا قاتىستى دەگەن ادامداردىڭ ساياساتىن

تياناقتاندىرۋ باشىلىق گرۇپپاسىنىڭ باستىعى قاتارلى قىزمەتتەردە بولادى. 1975 - جىلدىن 1993 - جىل ماۋسىمعا

دەيىن بلە قازاق اۋتونومىيالى وىلىستىق توڭكەرىستىك كومىتەتىنىڭ ورنىباسار باستىعى، بلە قازاق اۋتونومىيالى

وىلىستىق خالىق قۇربلتايى تۇراقتى كومىتەتىنىڭ ورنىباسار مەڭگەرۋشىسى بولپ سستەيدى.

1983 - جىلدىن 1993 - جىلعا دەيىن شىنجاڭ ۇيغۇر اۋتونومىيالى رايوندىق خالىق قۇربلتايىنىڭ ۋاكىلى، 6 - ، 7 -

كەزەكتى تۇراقتى كومىتەتنىڭ مۇشەسى بولپ سايلانادى. 1993 - جىلى ماۋسىمدا بلە قازاق اۋتونومىيالى وىلىسى مەن اۋتونومىيالى

رايوندىلى قىزمەتتەرىنەن قول ۇزىپ دەمالىسقا شىعادى.

فَالْيَوْمَ، بِقَدَمِ الْكَافِرِينَ، رَجَى نَجْدَهُ الْغَنِي الْمُنِيرُ، وَفِيهِ
وَلَحْظَةٌ رَمَتْ فِي رَجْعِ الْوَسْوَاسِ، وَفِيهِ تَحْقِيقُ الْغُلَامِ الْغَالِي، وَفِيهِ
رَقِيقَةُ لَوْحَةٍ رَامَتْ فِي رَجْعِ الْوَسْوَاسِ، وَفِيهِ تَحْقِيقُ الْغُلَامِ الْغَالِي، وَفِيهِ
بِسْمِ اللَّهِ، أَعْلَمُ مَا أَعْلَمُ، بِقَدَمِ الْكَافِرِينَ، رَجَى نَجْدَهُ الْغَنِي الْمُنِيرُ، وَفِيهِ

ۋزاق ۋە مۇسرىنە بىرەر،
كۆرگەن، بىلگەن بولماسا.
چاتقان نادان نە بىلەر،
كۆڭلىگە ساۋلە تولماسا، — دەپ اباي
ايتقانداي غاسىرغا جۇشقان جاساغان قارىتارمىز از مەس قوي.
«بىراق، سولاردىڭ ئىشىندە كەزىندە ەل قاچەتتە جازاپ، ەسەلى
ەڭبەك ەتپ، كۈشەلى كۈشباسشى، كۈرەكتى قوعام قايراتكەرى
بولپ زاماتتىق بۇرىشىن ابىرويمەن وتەگەن، ال قارتايغان
شەندە قولنا قالام الپ، كۈرگەن — بىلگەن، كۆڭلىگە
توقىغاندارىن كۈركەم ادەبىيەت ۋە ەسەنە كۈتەرىپ تۇغان خالىقنىڭ،
كەينىگى ۇرپاقتاردىڭ كەرەگىنە جاراتتىن كەمەڭگەر قارىتارمىز
تەم ساناۋلى. انە سونداي ساناۋلى قارىتارمىزدىڭ بىرى —
تەمىرباي سىمىلەۋ ۇلى ەدى.

پارتيا، ۈكىمەت ورىندارىندا ماڭىزدى مىندەتتەر وتەپ، ۈيىمنىڭ سەنىمىنە، خالىقتىڭ قۇرمەتىگە بولەنگەن كۆرۈنەكتى قوعام قايراتكەرىگە اينالدى. تابانى كۆرەكتەي قىرىق بەس جىل قوعامدىق قىزمەت جۇگىن ارقالاپ، التاي - ساۋىردىڭ اراسىندا، تاڭىر تاۋىنىڭ دالاسىندا بولدى. ۈيىم قايدا ۈيىمىزدا سول جەرگە بارىپ تامىر تارتىپ، باسقان جەرىگە ۈز قالدىرىپ قالماق خالىق بۇقاراسىنىڭ قولداۋى مەن قۇرمەتىگە بولەنىپ وتىردى، قوعامدىق قىزمەت بارسىندا كاسپىتىك، نازارخالق بىلىمدەردى ۈيرەنۋدى قىزمەت امالياتىمەن ۇشتاستىرىپ، قىم - قۇت قايشىلىقتاردى دۇرىس شەشىپ، ورەلى باسشىلىق قابىلەتىن ايگىلەدى. اسىرەسە، التاي ايماقتىق پارتكومنىڭ ورىنباسار شۇجىسى، ايماقتىق اكىمشىلىك مەكەمەسىنىڭ ۋالىسى بولۇپ مىندەت وتەگەن كەزىندە، تۆتەنشە بىرىقتىلىقپەن تىندىرىمدى جۇمىستار بىستەدى. «مادەنىيەت زور توڭكەرىسى» تۈسىنىدا ۈيراندالغان شارۋاشىلىقتى ۇڭاپ، خالىڭ كادر، جۇمىشى - قىزمەتكەرلەردىڭ ۈيالىدى، جالغان، قاتە دەلۈلەرىن انىقتاپ، خالىپىنا كەلتىرۋدە كۆرۈنەكتى كوشباسشىلىق رول اتقاردى. قايدا جۈرسە دە خالىق بۇقاراسىمەن تىنىستاس، سىرلاس بولۇپ، تۇعان خالىقنىڭ قورمال قولقاناتى، قالاۋى قامقورشىسى بولا ۈيىلدى. خالىڭ ەگىشى - مالشىلاردىڭ قۇانعانىنا قۇانىپ، جىلغانىنا قايمىقتى. قازىردىڭ وزىندە سول خالىڭ ەگىشى - مالشىنىڭ اراسىنا بارا قالسا، سولاردىڭ جاناشىر جاقىنىندا ۈزى بولۇپ سۈيىلەسىپ، وزەگىن اشىپ سىرلاسىپ كەتەدى. وسىندا ۈيىم ورەلى دە وسكەلەڭ كىسىلىگى ارقاسىندا تەمىر باي امامىز قارتايسا دا قادىرى كەممەگەن، قىزمەتتەن قول ۇزىپ زەينەتكە شىقسا دا ابىروىي الاسارماغان

اقلگوي اقساقالمىز بولپ وتر.

تەمىرباي عامىزدىڭ تەلى ئېىر مەكشەلىگى — ونىڭ شەجىرە -
شەشەندىگى. جاستايىنان سوزگە ئۇير، قويما قۇلاق بولعان عامىز
بۇل كۈندە اقلگوي اقىن، ائعارلى جازۇشى بولپ تەلى ئېىر
قىرىنان بوي كورسەتپ كەلەدى. «كەڭەس»، «قازاق حالقىنىڭ ات
ئۇستى ويندارى» اتتى ەكى كىتابى جارىق كورپ، كىتاپخانىلار
ارقىلى تاراتىلۇدا.

ەرتەرەكتە جوعارىلاپ وقۇعا جالداي جار بەرمەي ورتا تەحنىكۇم
مەلۇماتمەن قىزمەت سىتەپ، قىزمەت بارىسىندا بىرنەشە رەت
جوعارى مەكتەپتەن وقىپ ئېىلم اسرىپ جوعارى تەحنىكۇم
ئېىلم يەسى بولپ، ئمتىلا ئۇيرەنىپ، ئزاق جىلدىق قوعامدىق
قىزمەت امالياتىندا كورگەن - بىلگەننى كوشىلىنە توقىپ،
ومىرگە ئىملە قاراپ، قارتايغان شاعىندا قولنا قالام الپ،
تارىيەلىك مازمۇنى مول اقليا، كەڭەس، وي تولعائىستارىن
پوەزىالىق، پروزالىق جانردا كوركەمدىك ورەگە كوتەرىپ، تۇعان
خالقىنا ئسىنىپ وتر. قولدارىڭىزدەلى بۇل جىناق، مىنە وسىنداي
ويداعىسىن دا، بويداعىسىن دا تۇعان خالقى ئۇشنى اياماي ارناعان
اقلگوي اقساقالمىزدىڭ جەمىستى ەڭبەگى، قالىڭ وقىرمان
قاۇمنىڭ بۇل كىتاپتان مول اقىل، ايتا قالسىن عىبىرات
الاتىندىعىنا سەنەمىن.

سوڭىندا، اياۋلى اقساقالمىزدىڭ الداعى عومىرىنا باياندى
باقت، مىقتى دەنساۋلىق تىلەيمىن.

اسحات كەرىمباي ۇلى

2007 - جىل 4 - قىركۇيەك

مازمۇنى

1	العى ءسوز.....	23
	عبرىنىشى عبولم — ولئىدەر	42
3	كەڭەس.....	25
6	حالىق — اقبل ۇياسى.....	27
7	تۇعان جەرىم بۇرىلتوعاي.....	28
9	ءور التايغا ەل كوشكەن.....	29
14	اباق كەرەيدىڭ قالبادان التايغا كوشۇى.....	30
19	ەر جانىبەك ەل ەسىندە.....	31
22	انا مەكەن التايم.....	32
27	زالىمعا جولقىساڭ تارتاسىڭ ازابىن.....	33
30	كورگەندەرىم.....	34
33	گومىنداڭ تۇسىنداى تىڭشىلار.....	35
35	بويى جەتسە دە، ويى جەتپەگەن.....	36
38	بولارسىڭ.....	37
39	ءومىر.....	38
40	بىلگەن جاقسى.....	39
41	ويلانىڭدار جاستارىم.....	40
43	وسەكشىل مەن كۇنشىل.....	41
43	ئالايتى جاستارعا.....	42
44	ەڭبەكتى ەل بلعالايدى.....	43
45	تىرشىلىك.....	44

- 46 جاقسى باشى
- 47 كەيىر باشى
- 49 تۈس پەن دوس
- 51 قۇتتى بولسىن ناۋرىز
- 53 اقسىزدىق ازىردى
- 54 قىراى بول
- 54 جاقسى دا، جامان دا بار
- 55 بارى بىر مەس
- 57 ەسىگە بولسىن
- 58 وكىنىش
- 59 ويلان، بىل
- 60 ساراڭدىقتان ساققان
- 61 تۈس كەرەك
- 62 بايقاڭدار
- 63 مۇنداي ادام نە بولار
- 63 بىلىپ ال
- 64 اقسىزدىق
- 65 ەسكە ساققا
- 66 بولماسىن
- 67 نە جامان
- 69 جالاقور
- 70 القاكول اراقكەش
- 71 مالشى
- 72 وزات مالشى بورانباي
- 72 جىلقى باردا، قىمىز بار
- 74 جايلاۋ

74	قاراما.....	101
75	ارداگەرلەر ەسمىدە.....	101
76	جاستاردان ءۇمت.....	100
77	70 جاستى جەڭگەيلەرگە.....	101
78	جاقسى مەن جامان.....	100
79	ۇل - قىز، نەمەرەلەرگە.....	101
80	قىز نىزدەگەن جىگىتكە.....	111
81	ەستەن كەتپەس.....	111
82	ساناسىزدىق.....	111
84	ادامنان ازغاندار.....	111
85	اكە.....	111
86	باسشى جاينىدا.....	111
87	ءېلىشى.....	111
88	بۇغىنى قورعايق.....	111
89	قاناعات.....	121
90	كەيىپەر ەگىنىشكە ايتارم.....	121
92	قارا تاي سايگۇلىگىم.....	121
93	تالاس كەر.....	121
95	ءىنىنىڭ اعاسىنا ايتقانى.....	121
97	تالاپتان.....	121
98	كاسىپ ىستە.....	121
99	وڭىلعاندىق.....	121
100	قايران اكەڭ.....	121
100	اپات جىلدار.....	121
101	جانە جاستارعا.....	121
103	سىرلى تايلاق.....	121

104		47
105	 ساۋىنشى مەن باقتاشى	57
106	 جانىبەگىم — جىيەنىم	67
108	 شوبەرە كوردىم	77
109	 بۇل دۇنيەگە قونا قىپىن	87
110	 اكە تۈرالى	97
111	 ەستەن شىعارما	108
112	 دوكتور قىزىم اسىلعا	118
113	 جاستاردان تىلەيتىن ءۇمىتىم	128
114	 اقىلسىزعا داۋا جوق	138
115	 قاسىيەتتى قاناسىم	148
116	 قوس قىران	158
118	 زاڭدى سۇيەمىن	168
118	 جاستار بولاشاعىمىز	178
120	 ورتانى قورعايىق	188
121	 ەلى سۇيگەن ەل باسشى	198
123	 جاس كەلدى دەپ جاسماڭدار	208
124	 تىلەبالدى ءابدىراشيت ۇلىنا	218
126	 ورنىبەك ءابىس ۇلىنا	228
126	 قۇزايىر اقساقالعا	238
127	 كامەككە	248
129	 عا	258
130	 ەڭبەكشىل بولىڭدار	268
131	 نەمەرەم ەسبولعا	278
132	 ەستە ساقتاڭىز	288
132	 ەلمەن بولىڭىز	298

- 133 وكنىبەڭىز
- 133 جالقاۋ بولماڭىز
- 133 جاعىمپاز بولماڭىز
- 133 تۋىستى ءبىلىڭىز
- 134 كەشىكتىم
- 134 نە جاقسى
- 135 ەلىم ءۇشىن
- 136 جاستارعا
- 137 ونەگەلى باسشى
- 139 جالقاۋلىق جانعا قاس
- 141 رەفورما حالىققا باقت بەردى
- 143 اقبىلىسىز
- 143 ءوتتى ءومىر
- 145 كورە الماستىق
- 148 ەل تىلەگى — مۇراگەر
- 150 ەلىم دەپ تۇعان ەرلەر
- 152 ەلى سۇيگەن ەر ەدىڭ
- 155 تۋىستى قادىرلەڭدەر
- 157 ءبىلىپ ال جاستارىم
- 158 قاسىيەت حالىقتا
- 159 عا
- 160 تۋىستارعا
- 163 ەكەنشى ءبولىم — تىرمىلەر
- 163 ەسكە الساق التايدى
- 165 بەلگىسى
- 169 نەگە

۱۸۳		۴۸۱
۱۸۴		۴۸۱
۱۸۵		۴۸۱

ۋەشنىشى غېبولىم — باتالار

173		۴۸۱
173		۴۸۱
176		۴۸۱
185		۴۸۱
189		۴۸۱
191		۴۸۱

تۈرتىنىشى غېبولىم — اقلييلار مەن ئاقلار

195		۴۸۱
-----	-------	-----

بەسنىشى غېبولىم — ائگىمە جانە ماقالار

229		۴۸۱
239		۴۸۱
242		۴۸۱
245		۴۸۱
247		۴۸۱
248		۴۸۱
250		۴۸۱
251		۴۸۱
252		۴۸۱
256		۴۸۱
257		۴۸۱

بُسرَنشی بُولسم
ولہ کُدر

«... بىلەن بىرگە بولسا شىن جۇرەڭنىڭ،
 قولىڭ جەتەر ەلىڭنىڭ ارقاسىندا، بىلەن بىرگە
 ھالىقتىڭ اقسىمىن تىستەگەندە، ھالىق رەھبەر
 تابىلار بايلىق، باقتى بار قاسىندا.

كەڭەش

«... بىلەن بىرگە بولسا شىن جۇرەڭنىڭ،
 قولىڭ جەتەر ەلىڭنىڭ ارقاسىندا، بىلەن بىرگە
 ھالىقتىڭ اقسىمىن تىستەگەندە، ھالىق رەھبەر
 تابىلار بايلىق، باقتى بار قاسىندا.
 ھالىقپەن بىرگە بولسا شىن جۇرەڭنىڭ،
 ۋەزىپىلەر ۋىلايانى تىلەگەننىڭ. بىلەن بىرگە
 اقسىل، بىلىم ۋەزىپىسى ھەتتە،
 قوعامنان تابىلدى نە كەرەڭنىڭ.

«... بىلەن بىرگە بولسا شىن جۇرەڭنىڭ،
 قولىڭ جەتەر ەلىڭنىڭ ارقاسىندا، بىلەن بىرگە
 ھالىقتىڭ اقسىمىن تىستەگەندە، ھالىق رەھبەر
 تابىلار بايلىق، باقتى بار قاسىندا.
 ھالىقپەن بىرگە بولسا شىن جۇرەڭنىڭ،
 ۋەزىپىلەر ۋىلايانى تىلەگەننىڭ. بىلەن بىرگە
 اقسىل، بىلىم ۋەزىپىسى ھەتتە،
 قوعامنان تابىلدى نە كەرەڭنىڭ.

«... بىلەن بىرگە بولسا شىن جۇرەڭنىڭ،
 قولىڭ جەتەر ەلىڭنىڭ ارقاسىندا، بىلەن بىرگە
 ھالىقتىڭ اقسىمىن تىستەگەندە، ھالىق رەھبەر
 تابىلار بايلىق، باقتى بار قاسىندا.
 ھالىقپەن بىرگە بولسا شىن جۇرەڭنىڭ،
 ۋەزىپىلەر ۋىلايانى تىلەگەننىڭ. بىلەن بىرگە
 اقسىل، بىلىم ۋەزىپىسى ھەتتە،
 قوعامنان تابىلدى نە كەرەڭنىڭ.

«... بىلەن بىرگە بولسا شىن جۇرەڭنىڭ،
 قولىڭ جەتەر ەلىڭنىڭ ارقاسىندا، بىلەن بىرگە
 ھالىقتىڭ اقسىمىن تىستەگەندە، ھالىق رەھبەر
 تابىلار بايلىق، باقتى بار قاسىندا.
 ھالىقپەن بىرگە بولسا شىن جۇرەڭنىڭ،
 ۋەزىپىلەر ۋىلايانى تىلەگەننىڭ. بىلەن بىرگە
 اقسىل، بىلىم ۋەزىپىسى ھەتتە،
 قوعامنان تابىلدى نە كەرەڭنىڭ.

